

MITJA ŠVIGELJ:

Gašperjev junaški čin.

Igra lutk v šestih slikah.

II. SLIKA.

Carjev kabinet. — Car sedi v velikem naslanjaču, poleg njega stoji zdravnik, pri oknu minister.

Car: Če moje širno kraljestvo ne premore niti enega junaka, ki bi se upal v svet, da poišče mojo hčerko, potem ne želim ničesar več od vas!

Zdravnik: Vaše veličanstvo, če ni med narodom nobenega takega junaka, je pa morda na dvoru. Saj imamo hrabre vojake in izkušene, junaške ministre...

Minister: M... da, m... da...

Car: Ministre rabimo na dvoru in jih je še premalo, da bi jih pošiljali po svetu.

Zdravnik: Morda bi pa zapregli konje in bi vaše veličanstvo odšlo na potovanje po drugih carstvih, morda bi se tam nekoliko razvedrili in pozabili na nesrečno izgubo visokorodne hčerke.

Minister: Da, da, na primer v Indijo, kjer preži izza vsakega drevesa krvoločni tiger, ali pa v Afriko, kjer teptajo sloni ljudi kot valjar kamenje.

Car: Na potovanje ne pojdem, ne morda zaradi nevarnosti pred tigri in sloni, temveč ker se ne ganem iz te sobe prej, dokler ne stopi pred mene moja hčerka.

Minister: Bože! Kako dolgo še?

Car: Čeprav do moje smrti!

Minister: In blagor države?

Car: Če mi država ne nudi niti enega neustrašnega junaka, naj tudi od mene ne pričakuje ničesar več!

Zdravnik: In vaše zdravje?

Car: Brez moje ljubljene hčerke mi ni do zdravja, a v smrti pride pozabljenje.

Gašper (za odrom): Vaše veličanstvo! Vaše veličanstvo! (*Prihi ti pred carja.*) Ponižno se klanjam, vaše veličanstvo! Dali ste me klicati in že sem tu.

Car: Nisem te dal klicati.

Gašper: A da, je že res! Sam od sebe sem prišel, da!

Minister: Glej ga nepridiprava! Kaj nas motiš, ko opravljamo važne državne posle!

Zdravnik: Idi, zdaj ni časa za šale!

Car: Pustita ga, naj govori! Več resnice je v njegovih besedah, kakor v vseh drugih. Kaj želiš od mene?

Gašper: Pripravljen sem za pot, da poiščem vašo hčer. Čez mesec dni bo stala z menoj pred vašim veličanstvom.

Car: Ali govoriš resnico?

Minister: Takle brezumneš jo najde — o, zares!

Zdravnik: Izgubil se boš v svetu. Saj še ne veš ne, kam bi se obrnil!

Gašper: Najprej pojdem v Indijo, kjer razparam trebuš vsa kemu tigru, enega pa vzamem s seboj za gospoda ministra; nato pojdem v Afriko in jo popolnoma preiščem na hrbtu slona, ki ga privedem s seboj za našega učenega zdravnika. Hi-hi!

Car: Gašper, zopet se šališ!

Gašper: Ne, ne, ne šalim se. Takoj odidem na pot in — kakor sem rekel — čez mesec dni bo stala pred vami vaša visokorodna hči.

Car: Toda kako pojdeš na pot brez orožja in v večni nevarnosti pred tolovaji in zvermi?

Gašper: O, meni ni treba nikakega orožja! Moje edino orožje je moj jezik. Ta me izmaže iz vsakega še tako neprijetnega položaja.

Car: Gašper, zopet se šališ!

Gašper: Ne, ne, govorim čisto resnico! Nisem tak, kakor so vaši ministri in zdravniki, ki samo nekaj besedičijo o državnih poslih, ne store pa nič.

Minister: Prosim!

Zdravnik: Taka predrznost!

Car: Govoril je resnico, ki vas bode v oči, meni je pa pred svetom v sramoto. In Gašper, če že res greš, koliko vojakov hočeš vzeti s seboj?

Gašper: Nič.

Car: Zakaj ne?

Gašper: Zato, da pripade vsa nagrada samo meni.

Car (*se smeje*): O, Gašper, zares si smešen človek!

Gašper: Smešen? Da, a tile vaši ministri so pa še bolj smešni.

Minister (*jezno*): Pritepenec!

Gašper: Pritepenec? No, saj že grem.

Car: Gašper, ali res greš?

Gašper: Tako gotovo, kakor sem tu. Prosim za blagoslov, vaše veličanstvo, ko odhajam. (*Poklekne.*)

Car (*dvigne roki nad njega*): Bodi mi blagoslovjen, sin! Hodi srečno in Bog te varuj nezgod! Če se ti posreči tvoja blaga namera, ti obljubljam pol svojega carstva.

Gašper (*vstane*): Ta blagoslov pa zalež! Hvala vam, vaše veličanstvo! Moj poklon in na snidenje čez mesec dni!

Car: Hodi!

G a š p e r: Zdaj pa le hitro v Črni les! Sreča naj me vodi, pamet in zvitost moja, pa jo najdem! (*Zapoje*):

Razgrnite se, gozdovi,
mlad junak za srečo gré.
Uravnajte se, bregovi,
in razkleni se, morjé!

Zdróbi v prah se mi, skalovje,
mlad junak za srečo gré,
in ukloni se, gorovje,
in ne skrivaj mi cesté!

(*Odhiti na desno. Pesem se izgubi v daljavi.*)

C a r: Odšel je...

M i n i s t e r: Da, odšel je. A Bog ve, do kam pride!

Z d r a v n i k: Odšel je, a ne vrne se več!

C a r: Naj mi nakloni Vsemogočni le še to veselje, da se vrne in z njim moja hčerka. Zvit je bolj kot lisjak, a junaški bolj kot vsakdo. Vrne se, vem, da se vrne in osramoti vse druge. In ko se vrne on in moja ljubljena hči, se vrne tudi moje zdravje...

Z d r a v n i k (v zadregi): M-da, m-da!

Z a s t o r p a d e.

Jesen.

*Pred dnevi je leto pri nas gostovalo,
pred dnevi je solnce v doleh vasovalo,
gorele planine so v žaru in vonju dreves,
akordi cvetic so plamteli v naročje nebes.*

*In danes? — Jesen je razpela polmračne zavese,
dežuje — večer se je sklonil globoko do strehe,
opuščene plakajo trate in lehe,
polsivo ozračje se v hladu mežikavem trese.*

*Pred dnevi iz grudi so nade kipele,
livade so v duši še radostno pele ...
To bilo je leto! — In danes je žalost samotna
prepregla planine, doline, drevesa tihotna.*

*Poskrili so murni se v zemljici rjavi,
in lastavka peva slovo v daljavi,
le vrabec smehlja se na veji: »Čiv, čiv,
saj pride pomlad še, samo če boš živ!«*

M. Lipužič.